จริยธรรมสื่อดิจิทัลกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการป้องกันภัยยาเสพติด: การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์บนพื้นที่ออนไลน์ของสถานีตำรวจภูธรระดับพื้นที่ภายใต้แนวคิด “ผู้เสพคือผู้ป่วย”

Digital Media Ethics and Civic Participation in Crime Prevention: Analyzing Online Interactions of a Local Police Station Under the “Users as Patients” Framework

พันตำรวจโท สิทธิพงษ์ ศรีกุลบุตร
Police Lieutenant Colonel Sittipong Srikulbuthr
สถานีตำรวจภูธรวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ
Wang Hin Police Station, Sisaket Provincial Police
Email: 6512342007@rumail.ru.ac.th

Received 8 August 2026
Revised 4 November 2026
Accepted 10 November 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ข้อจำกัด และพลวัตของปัญหายาเสพติดและผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติด 2) วิเคราะห์รูปแบบกลไกเครือข่ายเฝ้าระวังดิจิทัลในการปรับบทบาทเพจเฟซบุ๊กเป็นพื้นที่สาธารณะและการสื่อสารความเสี่ยง และ 3) เสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายเพื่อรักษาสมดุลระหว่างการควบคุมอาชญากรรมทางยาเสพติดและหลักจริยธรรมสื่อดิจิทัล ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ “3 ตัด 3 สร้าง 3 ป้องกัน” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพควบคู่กับสถิติเชิงปริมาณจากข้อมูลดิบ Facebook Insights ของสถานีตำรวจภูธรกรณีศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ระยะเวลา 9 เดือน (1 ตุลาคม 2568 ถึง 30 มิถุนายน 2569) ผลการศึกษาเชิงปริมาณพบภาวะย้อนแย้งของการสร้างปฏิสัมพันธ์ โดยโพสต์ประเภทปราบปราม มีอัตราส่วนปฏิสัมพันธ์เฉลี่ยสูงที่สุด (5.74%±2.47%) และสร้างยอดการเข้าถึงเฉลี่ย (29,361.26±35,138.13) สูงกว่าโพสต์ประเภทบริการและแจ้งเตือนภัยประมาณ 1.76 เท่า ตอบสนองความต้องการความรู้สึกปลอดภัยของสังคม ทว่าผลเชิงคุณภาพและสถิติด้านจริยธรรมสะท้อนสัญญาณเชิงลบ โดยพบสถิติการกด “ซ่อนโพสต์” สูงที่สุดในกลุ่มโพสต์ปราบปราม (เฉลี่ย 0.066 ครั้งต่อโพสต์ รวม 20 ครั้ง) ซึ่งอาจสะท้อนความรู้สึกอึดอัดใจของผู้ใช้งานต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์หรือพฤติการณ์คลุ้มคลั่ง และเสี่ยงต่อการผลิตซ้ำความหวาดกลัวและการตีตราทางสังคม งานวิจัยเสนอแนะยุทธศาสตร์โครงสร้าง “3 ถังเนื้อหา” เพื่อรักษาสมดุลอัตราการมองเห็นของเพจ ควบคู่กับการจัดทำแนวทางปฏิบัติคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดิจิทัลตาม พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยปกปิดอัตลักษณ์ผู้ป่วยอย่างสมบูรณ์ และปรับโทนสื่อสารสู่การเตือนภัย

เชิงป้องกัน เพื่อเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นยอดปฏิสัมพันธ์ ไปสู่การสร้างพลเมืองตื่นรู้ที่เป็นเครือข่ายสอดส่องภัยร่วมกันอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: จริยธรรมสื่อดิจิทัล, การมีส่วนร่วมของพลเมือง, การสื่อสารความเสี่ยง, ผู้เสพคือผู้ป่วย, การตีตราทางสังคม

Abstract

This research aims to 1) study the state of problems, limitations, and dynamics of drug issues and psychiatric drug patients, 2) analyze the pattern of digital surveillance network mechanisms in adapting Facebook page roles into public spaces and risk communication, and 3) propose policy guidelines to balance drug crime control and digital media ethics, responding to the "3 Cuts, 3 Creates, 3 Protections" strategy. Utilizing a mixed-methods research design, the study conducts qualitative content analysis alongside quantitative statistical analysis of raw Facebook Insights data from a case-study provincial police station in Sisaket Province over a nine-month period (October 1, 2025, to June 30, 2026). The quantitative findings reveal a paradox of engagement: suppression-related posts yielded the highest average engagement rate (5.74% ± 2.47%) and generated an average reach of 29,361.26 ± 35,138.13, which is approximately 1.76 times higher than service and warning posts, satisfying society's demand for a sense of safety. However, the qualitative insights and ethical statistics reflect negative signals, with suppression posts showing the highest average number of "hide post" actions (an average of 0.066 times per post, totaling 20 times). This suggests user discomfort regarding the disclosure of identities or manic behavior, carrying a risk of reproducing fear and social stigmatization. Consequently, the research proposes a structural strategy called the "3 Content Buckets" to maintain page visibility balance while establishing digital human rights practice guidelines aligned with the Personal Data Protection Act (PDPA). This includes fully concealing patient identities and shifting the communication tone toward preventive warnings to transform the focus from maximizing engagement metrics toward building aware, proactive citizens who serve as a sustainable, collaborative surveillance network.

Keywords: Digital Media Ethics, Civic Participation, Risk Communication, Users as Patients, Social Stigma.

1. บทนำ

กระบวนทัศน์นโยบายทางอาญาของประเทศไทยภายหลังการบังคับใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ได้มุ่งเน้นแนวคิด “ผู้เสพคือผู้ป่วย” เพื่อลดทอนความเป็นอาชญากร (Decriminalization) และตัดวงจรการส่งผู้เสพเข้าสู่เรือนจำโดยไม่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ในระดับปฏิบัติการปราบปรามปัญหายาเสพติดในภาพรวมของประเทศยังคงมีความรุนแรงและทวีความซับซ้อนอย่างยิ่ง สะท้อนจากสถิติล่าสุดในรอบ 8 เดือน ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 (1 ตุลาคม 2568 ถึง 31 พฤษภาคม 2569) ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขับเคลื่อนนโยบายประกาศศัตรูกับนักค้ายาเสพติดและปิดล้อมขยายผลไปถึง 16,419 เครือข่าย ส่งผลให้มีการจับกุมขบวนการค้ายาเสพติดสูงถึง 203,637 ราย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.36 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีงบประมาณก่อนหน้า (สยามรัฐ, 2569)

นอกจากนี้ ปริมาณสารเสพติดที่แพร่กระจายและถูกตรวจยึดยังมีจำนวนมหาศาล โดยมีการยึดยาบ้าสูงถึง 997 ล้านเม็ด (เพิ่มขึ้นร้อยละ 50.06) ไอซ์ 39.4 ตัน ยาอี 273,219 เม็ด และเคตามีนอีกกว่า 5 ตัน ตลอดจนสามารถยึดอายัดทรัพย์สินจากคดียาเสพติดได้มากถึง 7,677 ล้านบาท ปริมาณยาเสพติดที่ไหลบ่าเข้าสู่ระดับฐานรากนี้ ส่งผลให้สถานีตำรวจในท้องถิ่นซึ่งเป็นด่านแรก (First Responder) ต้องเผชิญความท้าทายอย่างรุนแรงจากกลุ่มผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติดที่มีภาวะแทรกซ้อนจนเกิดอาการคลุ้มคลั่งและอาละวาด ความท้าทายที่สำคัญคือ ปัญหา “คอขวดเชิงโครงสร้าง” ของระบบสาธารณสุขด่านหน้า ที่ต้องแบกรับภาระงานล้นมือ (Overload) ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง และข้อจำกัดในการติดตามผู้ป่วยหลังการจำหน่าย (Post-rehab monitoring) ขณะเดียวกัน ฝ่ายครอบครัวของผู้ป่วยต้องตกอยู่ในภาวะ “นอนผวา คอยซ่อนของมีคม” เนื่องจากการปล่อยตัวผู้ป่วยกลับคืนสู่ชุมชนโดยขาดกลไกการเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพ

ท่ามกลางวิกฤตการณ์ดังกล่าว แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้กลายเป็น “พื้นที่จำลองสังคม” (Hyperreality) ที่สถานีตำรวจภูธรระดับพื้นที่หลายแห่งนำมาปรับใช้เป็นพื้นที่สาธารณะออนไลน์ (Online Public Sphere) ควบคู่กับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication) ด้วยภาษาถิ่นที่เข้าถึงง่าย เพื่อเปิดช่องทางรับเบาะแสและสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังร่วมกับพลเมือง อย่างไรก็ดี ปัญหาสำคัญในระดับปฏิบัติการ คือ การสื่อสารออนไลน์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม (User Engagement) มักตั้งอยู่บนเส้นแบ่งที่เปราะบางระหว่าง “การเตือนภัยเพื่อความปลอดภัยของชุมชน” กับ “การผลิตซ้ำความหวาดกลัวและการตีตราทางสังคม (Social Stigmatization)” ต่อผู้ป่วยยาเสพติดผ่านร่องรอยดิจิทัล (Digital Footprint) ที่หลงเหลืออยู่

แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาในประเทศไทยจะมีการศึกษาประเด็นนโยบายยาเสพติด สื่อดิจิทัล และการปฏิบัติงานของตำรวจไว้บ้าง แต่ยังคงมีช่องว่างทางองค์ความรู้ (Research Gap) สำคัญใน 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) ขาดการเชื่อมโยงเชิงประจักษ์ระหว่างนโยบายกับพฤติกรรมสื่อ โดยที่งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นศึกษานโยบาย “ผู้เสพคือผู้ป่วย” ในเชิงกฎหมาย สาธารณสุข หรือรัฐประศาสนศาสตร์เป็นหลัก แต่ยังขาดการศึกษาว่าเมื่อนโยบายดังกล่าวลงไปสู่ระดับปฏิบัติการผ่านสื่อดิจิทัลของตำรวจท้องถิ่น พฤติกรรมการสื่อสารนั้นสนับสนุนหรือขัดแย้งกับหลักการลดการตีตรา (Anti-stigmatization) อย่างไร 2) ขาดการวิเคราะห์เชิงลึกด้วยข้อมูลดิจิทัลจริง (Data-driven Insights) โดยการศึกษาการสื่อสารของตำรวจในอดีตมักพึ่งพาการสัมภาษณ์

เชิงคุณภาพหรือแบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งไม่สามารถสะท้อนพฤติกรรมโต้ตอบจริงของประชาชนบนโลกออนไลน์ได้อย่างแท้จริง งานวิจัยที่ผ่านมาจึงยังไม่เคยนำข้อมูลเชิงลึกด้านอัลกอริทึม (Facebook Insights/ raw .CSV) และตัวชี้วัดเชิงลบ (Negative Feedback) เช่น Hide Posts มาวิเคราะห์คู่กับหลักจริยธรรมสื่อ และ 3) ขาดข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ที่รักษาสมดุลระหว่างปฏิสัมพันธ์กับจริยธรรม โดยงานวิจัยดั้งเดิมมักมุ่งเสนอการเพิ่มยอดการรับรู้ (Reach/Engagement) หรือเสนอการกำกับดูแลเชิงจริยธรรมอย่างสุดทางใดทางหนึ่ง แต่ยังขาดการสร้างกรอบปฏิบัติการ (Operational Protocol) หรือยุทธศาสตร์เนื้อหาที่สามารถ “รักษาสมดุล” ให้ตำรวจตอบสนองทั้งการสอดส่องความปลอดภัย การดึงอัลกอริทึม และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดิจิทัลตามกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) ไปพร้อมกันได้

งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเข้ามาเติมเต็มช่องว่างทางองค์ความรู้ดังกล่าว โดยการผสานระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน วิเคราะห์ข้อมูลสถิติอัลกอริทึมจริงร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพของสถานีตำรวจภูธรกรณีศึกษา เพื่อถอดรหัสภาวะย้อนแย้งของการสร้างปฏิสัมพันธ์ (Engagement Paradox) และเสนอแนะยุทธศาสตร์โครงสร้าง “3 ถังเนื้อหา” ควบคู่กับแนวปฏิบัติการสื่อสารความเสี่ยงที่ทรงพลัง มีจริยธรรม ไม่สร้างการตีตรา ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ “3 ตัด 3 สร้าง 3 ป้องกัน” ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการตัดเครือข่าย วงจรผู้ค้า และผู้เสพ ควบคู่กับการป้องกันการลักลอบติดต่อจำหน่ายทางออนไลน์ในยุคโซเชียลมีเดีย (สยามรัฐ, 2569)

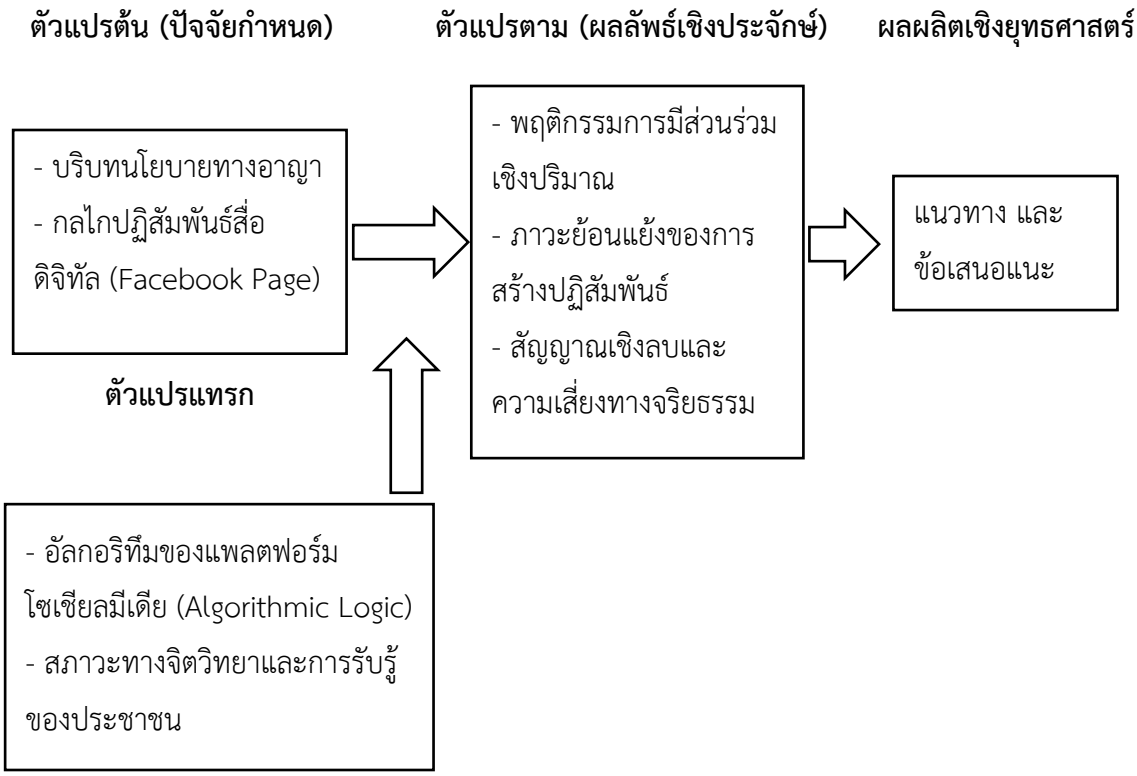
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ข้อจำกัด และพลวัตของปัญหายาเสพติดและผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรกรณีศึกษา ผ่านการวิเคราะห์บริบทปฏิบัติการเชิงพื้นที่และเหตุการณ์รับแจ้งเหตุ

2.2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและกลไกการดำเนินงานของ "รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังดิจิทัล" และสถิติพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน (Engagement Rate) จากข้อมูลดิบ (.CSV) ของเพจเฟซบุ๊กสถานีตำรวจภูธรกรณีศึกษา ในช่วงระยะเวลา 9 เดือน ในการปรับบทบาทเพจเฟซบุ๊กเป็นพื้นที่สาธารณะและการสื่อสารความเสี่ยง

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาสมดุลระหว่างการควบคุมอาชญากรรมทางยาเสพติดและหลักจริยธรรมสื่อดิจิทัล โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการไม่ตีตราผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติด เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ “3 ตัด 3 สร้าง 3 ป้องกัน” อย่างยั่งยืน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ทบทวนวรรณกรรม

4.1 พลวัตของนโยบายทางอาญากับภาวะย้อนแย้งในระดับปฏิบัติการ

การเปลี่ยนแปลงทิศทางกฎหมายและนโยบายยาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ วันทนา อินทปัตย์ (2565) ที่ระบุว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ได้ปรับเปลี่ยนหลักการดำเนินคดียาเสพติดที่สำคัญ โดยยกเลิกบทบัญญัติข้อสันนิษฐานเด็ดขาดเดิมในการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และเปลี่ยนแนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิด จากเดิมที่พิจารณาเพียงปริมาณหรือน้ำหนักของสารเสพติด มาสู่การใช้ดุลพินิจพิจารณาจาก “บทบาท พฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำความผิด” ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 145 เช่น การพิจารณาว่าเป็นการกระทำเพื่อการค้าหรือการก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน การปรับเปลี่ยนนี้ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณสุขนำการปราบปรามภายใต้หลักการ “ผู้เสพคือผู้ป่วย” และในมิติระดับสากล แนวคิดการเปลี่ยนผ่านนโยบายดังกล่าวสอดรับกับผลงานวิจัยของ Mohebbian et al. (2025) ที่ชี้ให้เห็นว่า การลดทอนความเป็นอาชญากร (Decriminalization) โดยการยกเลิกโทษทางอาญาสำหรับการครอบครองยาเสพติดเพื่อใช้ส่วน

บุคคล แล้วทดแทนด้วยมาตรการทางแพ่งหรือการปรับทางปกครอง มีข้อดีเชิงประจักษ์ในการช่วยลดความทุกข์ทรมานทางจิตใจ (Psychological Distress) ลดปัญหาความวิตกกังวล และที่สำคัญคือ สามารถลดอคติและการตีตราทางสังคม (Stigma) ลงได้ ซึ่งส่งผลกระทบเชิงบวกทำให้อัตราการเดินหน้าเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาด้วยความสมัครใจของผู้เสพเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เมื่อนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติจริงในภาคสนาม ปรางอนงค์ แสงอากาศ (2564) ชี้ว่า มักเกิดช่องว่างเชิงระบบและการขาดกลไกเชื่อมโยงข้ามหน่วยงานระหว่างฝ่ายความมั่นคงและสาธารณสุข ส่งผลให้แนวคิดดังกล่าวมีลักษณะเป็นเพียงนโยบายในกระดาษ ซึ่งเมื่อนำมาสังเคราะห์ร่วมกับบริบทการทำงานของตำรวจด่านหน้า พบว่า ตำรวจต้องเผชิญภาวะกดดันคู่ขนาน ระหว่างการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายใหม่เพื่อลดการตีตรากับการต้องตอบสนองต่อความต้องการความรู้สึกปลอดภัยอย่างฉับพลันของชุมชนในการปราบปรามและระงับเหตุผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติดที่มีพฤติกรรมคลุ้มคลั่ง ภาวะกดดันเชิงโครงสร้างนี้เองที่เป็นปัจจัยเร่งให้ตำรวจต้องแสวงหาเครื่องมือสื่อสารใหม่ในการบริหารจัดการวิกฤตความเสี่ยงดังกล่าว

4.2 ทุนทางสังคมและกลไกการควบคุมทางสังคมในพื้นที่เปลี่ยนผ่าน

ในการสกัดกั้นปัญหายาเสพติดระดับชุมชน ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social Control Theory) ของ Hirschi (1969) เน้นย้ำว่า พันธะผูกพันทางสังคมที่บุคคลมีต่อครอบครัวและชุมชน คือกลไกสำคัญที่สุดในการควบคุมพฤติกรรมไม่ให้ละเมิดบรรทัดฐาน สอดคล้องกับ จินตนา จันทร์ทอง (2561) และ สากียะห์ เจ๊ะสมอเจ๊ะ (2563) ที่พบว่า ระบบสนับสนุนจากครอบครัว การเยียวยาจิตใจภายใน และกลไกการติดตามของชุมชน เป็นเกราะป้องกันสำคัญในการลดการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดรับกับทฤษฎีการฟื้นคืนหลังเผชิญวิกฤต (Resilience Theory) ของ Fergus and Zimmerman (2005) ที่ระบุว่า ทุนทางสังคมภายนอกเป็นปัจจัยเอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวก

เมื่อนำมาสังเคราะห์เข้ากับมิติทางสังคมในปัจจุบัน พบว่า “พันธะผูกพันทางสังคมได้ขยายพื้นที่จากชุมชนกายภาพไปสู่พื้นที่ออนไลน์” หน้าเพจเฟซบุ๊กของสถานีตำรวจภูธรจึงถูกปรับบทบาทให้กลายเป็นกลไกการควบคุมทางสังคมที่ไม่เป็นทางการผ่านการเปลี่ยนบทบาทหน้าเพจให้เป็นพื้นที่สาธารณะออนไลน์ เพื่อดึงพลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่อง แจ้งเบาะแส และสร้างทุนทางสังคมดิจิทัลร่วมกันในการป้องกันภัยยาเสพติด

4.3 วิทยาการคำนวณและการสื่อสารความเสี่ยงบนพื้นที่ดิจิทัล

การนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เป็นช่องทางสื่อสารความเสี่ยง จำเป็นต้องอาศัยการจัดระเบียบสารและการเลือกสรรช่องทางที่เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของประชาชนได้อย่างทันท่วงที (สมิทธิ์ บุญชุติมา และ เกริดา โคตรชารี, 2559) อย่างไรก็ดี เมื่อวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีพื้นที่จำลองสังคม (Hyperreality) ของ Baudrillard ร่วมกับข้อเสนอของ ณรงค์ศักดิ์ จายางกูร (2561) พบว่า แพลตฟอร์มดิจิทัลได้เปลี่ยนภาพการทำงานของตำรวจในโลกจริงให้กลายเป็นพื้นที่จำลอง โดยการใช้วาทกรรมดุดัน ภาษาถิ่น หรือกลยุทธ์ “ย่องสอย” เพื่อกระตุ้นความตื่นตัวของพลเมือง

การสังเคราะห์ในมิตินี้ระบุให้เห็นถึง “ปมขัดแย้งทางจริยธรรมดิจิทัล (Digital Ethics Paradox)” กล่าวคือ อัลกอริทึมของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมักส่งเสริมเนื้อหาที่กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกรุนแรง

(Sensational Content) เพื่อสร้างอัตราการมีส่วนร่วม (Engagement Rate) สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อห่วงกังวลของ Benjamin (2019), สุระชัย ชูผกา (2567) และ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2568) เรื่องอคติของเทคโนโลยีและจริยธรรมข้อมูล การมุ่งสร้างความตระหนักรู้และความสะใจผ่านการเปิดเผยภาพ หรือพฤติการณ์ของผู้ป่วยยาเสพติด จึงสุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนดิจิทัลตามกฎหมาย PDPA เกิดการผลิตซ้ำความหวาดกลัว และสร้างร่องรอยดิจิทัลที่กลายเป็นการตีตราทางสังคม ซึ่งย้อนกลับมาทำลายโอกาสในการคืนสู่สังคมของผู้ป่วยในโลกความเป็นจริง

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน แบบแผนการวิจัยแบบขนานพร้อมกัน (Mixed Methods: Convergent Parallel Design) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากไฟล์สถิติดิจิทัล (.CSV) ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) ในห่วงเวลาเดียวกัน จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ทั้งสองส่วนมารวมและบูรณาการเข้าด้วยกัน (Data Integration) ในขั้นตอนการอภิปรายผลเชิงวิพากษ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างครอบคลุม โดยจำแนกรายละเอียดดังนี้

5.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการคัดเลือกข้อมูล

ประชากร คือ กิจกรรมการสื่อสาร ข้อมูลโพสต์ รูปภาพ วิดีโอ และสถิติปฏิสัมพันธ์ (Interactions) ทั้งหมดที่ปรากฏบนหน้าเพจเฟซบุ๊กอย่างเป็นทางการของสถานีตำรวจภูธรระดับท้องถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือก ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเงื่อนไขการคัดเลือก (Inclusion Criteria) จากข้อมูลโพสต์ทั้งหมดที่เผยแพร่บนหน้าเพจเฟซบุ๊กของสถานีตำรวจภูธรวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ในช่วงระยะเวลา 9 เดือน (1 ตุลาคม 2568 ถึง 30 มิถุนายน 2569) รวมจำนวนทั้งสิ้น 384 โพสต์ เหตุผลที่เลือกสถานีตำรวจแห่งนี้เนื่องจากเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการด่านหน้าที่ต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติดเชิงพื้นที่อย่างเข้มข้น และมีรูปแบบการบริหารจัดการเพจที่เป็นเอกลักษณ์ โดยใช้ภาษาถิ่นและกลยุทธ์การสื่อสารความเสี่ยงจนสร้างอัตราปฏิสัมพันธ์ (Engagement Rate) ในระดับสูงเป็นลำดับต้น ๆ ของพื้นที่

เกณฑ์การคัดออก คัดโพสต์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของสถานีตำรวจ เช่น โพสต์แชร์อัตโนมัติจากเพจอื่นโดยไม่มีคำอธิบายเพิ่มเติม หรือโพสต์ที่มีข้อมูลไฟล์สถิติไม่สมบูรณ์ จะถูกตัดออกจากการวิเคราะห์

5.2 เครื่องมือการวิจัย โครงสร้างข้อมูล และการจัดประเภทถังเนื้อหา

ข้อมูลสกัดมาจากระบบ Facebook Insights ผ่าน Meta Business Suite ในรูปแบบไฟล์ฐานข้อมูลดิบ (.CSV) โดยจำแนกโครงสร้างข้อมูลออกเป็น 3 มิติหลัก ดังนี้

5.2.1 ข้อมูลคุณลักษณะโพสต์ (Post Attributes) เชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อความแคปชัน และรูปแบบสื่อ ได้แก่ รูปภาพ ข้อความ วิดีโอ และ Reels

5.2.2 ข้อมูลตัวชี้วัดการกระจายสาร (Distribution Metrics) เชิงปริมาณ ได้แก่ การเข้าถึง และยอดเปิดดู

5.2.3 ข้อมูลการมีส่วนร่วมและสัญญาณเชิงลบ (Engagement & Negative Metrics) เชิงปริมาณคำนวณอัตราส่วนปฏิสัมพันธ์ตามสูตรสากล ดังนี้

$$\boldsymbol{Engagement\ Rate} = \left(\frac{\boldsymbol{Total\ Engagements}}{\boldsymbol{Reach}}\right) \times \mathbf{100}$$

โดยองค์ประกอบของ Total Engagements ครอบคลุมยอด Reactions, Comments, Shares, Clicks และสถิติการซ่อนโพสต์

5.3 กระบวนการลงรหัสข้อมูลและการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Coding Protocol & Reliability)

เพื่อป้องกันอคติและทำให้การจัดหมวดหมู่โพสต์เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการลงรหัสเนื้อหา (Content Coding) ดังนี้

5.3.1 การกำหนดถังเนื้อหาหลัก (3 Content Buckets) โดย ถังที่ 1 เนื้อหาจับกุมปราบปราม (กลยุทธ์ “ย่องสอย”) โพสต์ระงับเหตุจับกุม ชายคลุ้มคลั่ง ยาเสพติด หรือตรวจยึดรถซิ่ง โดยใช้ภาษาถิ่นดุดัน คำสำคัญเช่น สอย, จับกุม, ลูกทรพี, ชายคลุ้มคลั่ง ถังที่ 2 เนื้อหาบริการและแจ้งเตือนภัย โพสต์ประชาสัมพันธ์ด่านชุมชน การจราจร เตือนภัยอาชญากรรมออนไลน์ คำสำคัญ เช่น คิด เช็ค ล็อก, ด่านชุมชน, ขับขี่ปลอดภัย และ ถังที่ 3 เนื้อหาความเป็นกันเองและสร้างชุมชน โพสต์ธรรมะสวัสดี คำคม ทักทายเย้าแหย่ชุมชน คำสำคัญ เช่น ธรรมะสวัสดี, เช็คอิน, ทักทาย

5.3.2 เกณฑ์ตัดสินกรณีเนื้อหาทับซ้อน (Dominant Content Rule) หากโพสต์หนึ่งมีเนื้อหาเข้าข่ายมากกว่า 1 หมวดหมู่ ให้ลงรหัสตาม “วัตถุประสงค์หลักของสาร (Dominant Purpose)” ที่ปรากฏในประโยคแรกของแคปชันหรือภาพประธานของโพสต์นั้นเป็นเกณฑ์ตัดสินหลัก

5.3.3 ผู้ลงรหัสและการทดสอบความสอดคล้อง (Inter-coder Reliability) ใช้ผู้ลงรหัสจำนวน 2 คน (ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์ดิจิทัล) ดำเนินการลงรหัสแยกกันอย่างเป็นอิสระ (Independent Coding) ในกลุ่มตัวอย่างทดสอบร้อยละ 10 (38 โพสต์) จากนั้นคำนวณค่าความสอดคล้องระหว่างผู้ลงรหัสตามสูตรของ Holsti (Holsti’s Method) ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.92 (92%) ถือว่ามีความน่าเชื่อถือและมีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์สูงมาก (ยอมรับได้ที่ค่า ≥ 0.85)

5.4 ขั้นตอนการประมวลผลและการบูรณาการข้อมูล (Data Integration Pipeline)

5.4.1 การประมวลผลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยของ Reach, Views, Engagement Rate (ER) และค่าสถิติการกดซ่อนโพสต์ จำแนกตามถังเนื้อหา

5.4.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ นำข้อความแคปชันและบริบทภาษาถิ่นมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพฤติกรรมและความหมาย (Qualitative Content Analysis)

5.4.3 การบูรณาการข้อมูล (Data Integration) นำผลสถิติเชิงปริมาณ เช่น ค่า ER สูงสุด vs สถิติมาวางทาบ (Merge) กับข้อค้นพบเชิงคุณภาพด้านวาทกรรม เพื่ออภิปรายปรากฏการณ์ภาวะย้อนแย้งของการสร้างปฏิสัมพันธ์ ผ่านทฤษฎีพื้นที่จำลอง และหลักจริยธรรมสื่อดิจิทัล

5.5 จริยธรรมการวิจัยและการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล (Research Ethics & Data Governance)

งานวิจัยฉบับนี้ยึดถือหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด ดังนี้

5.5.1 การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Public Data) ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลระดับเพจองค์กรสาธารณะมิใช่พื้นที่ส่วนบุคคล

5.5.2 การปกปิดตัวตนอย่างสมบูรณ์ (Anonymization Protocol) ในการนำเสนอผลงานเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการปกปิดชื่อ - นามสกุล ใบหน้า บ้านเลขที่ ภาพถ่าย รวมถึงข้อความที่ระบุตัวตนของผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติดหรือผู้ประสบเหตุอย่างสมบูรณ์ เพื่อป้องกันการสร้างร่องรอยดิจิทัล ที่อาจนำไปสู่การตีตราทางสังคม ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA)

5.5.3 การจัดเก็บข้อมูลอย่างปลอดภัย (Data Security) ไฟล์ฐานข้อมูล (.CSV) ถูกจัดเก็บในระบบที่มีรหัสผ่านป้องกัน และนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาวิจัยทางวิชาการเท่านั้น

6. ผลการวิจัย

6.1 วิเคราะห์ผลเชิงปริมาณ

จากการประมวลผลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และการลงรหัสคัดแยกประเภทเนื้อหา ตามหลักความสอดคล้องระหว่างผู้ลงรหัส (Holsti's Method = 0.92) ข้อมูลโพสต์ทั้งหมด 1,007 โพสต์ ถูกจัดจำแนกออกเป็น 3 ถังเนื้อหาหลัก (3 Content Buckets) โดยแสดงสถิติภาพรวม ค่าการเข้าถึง (Reach) อัตราส่วนปฏิสัมพันธ์ (Engagement Rate: ER) และสัญญาณเชิงลบการซ่อนโพสต์ (Negative Feedback: Hide Posts) รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าสถิติ Engagement Rate (ER) จากข้อมูลจริง

ประเภทเนื้อหา (Content Buckets)	จำนวนโพสต์ (n)	สัดส่วน (%)	ค่าเฉลี่ยการเข้าถึง (Reach: $\bar{X}$ ± SD)	ค่าเฉลี่ยอัตราปฏิสัมพันธ์ (ER %: $\bar{X}$ ± SD)	สถิติการซ่อนโพสต์รวม (Total Hide Posts)	ค่าเฉลี่ยการซ่อนโพสต์ (Hide Posts/Post: $\bar{X}$)
1. การจับกุมปราบปราม (กลยุทธ์ "ย่องสอย")	305	30.29	29,361.26± 35,138.13	5.74±2.47	20	0.066

ประเภทเนื้อหา (Content Buckets)	จำนวนโพสต์ (n)	สัดส่วน (%)	ค่าเฉลี่ยการเข้าถึง (Reach: $\bar{X}$ ± SD)	ค่าเฉลี่ยอัตราปฏิสัมพันธ์ (ER %: $\bar{X}$ ± SD)	สถิติการซ่อนโพสต์รวม (Total Hide Posts)	ค่าเฉลี่ยการซ่อนโพสต์ (Hide Posts/Post: $\bar{X}$)
2. การบริการและแจ้งเตือนภัย	608	65.34	16,664.05± 25,992.18	4.45±3.21	38	0.058
3. ความเป็นกันเองและสร้างชุมชน	44	4.37	18,087.05± 15,660.93	4.22±2.95	2	0.045
รวมทั้งหมด/ค่าเฉลี่ยรวม	**1,007**	**100**	**20,571.96± 29,299.97**	**4.83±3.05**	**60**	**0.060**

หมายเหตุ: คำนวณอัตราส่วนปฏิสัมพันธ์ตามสูตรสากล $\text{ER} = \frac{\text{Total Engagements}}{\text{Reach}} \times 100$ โดยองค์ประกอบ Total Engagements รวม Reactions, Comments, Shares และ Total Clicks

จากการวิเคราะห์สถิติภาพรวมข้างต้น พบข้อค้นพบสำคัญเชิงปริมาณ 3 ประการ ดังนี้

6.1.1 เนื้อหาปราบปรามสร้างการเข้าถึงและอัตราปฏิสัมพันธ์สูงสุด (Peak Reach & Engagement) โพสต์ในถังเนื้อหาด้านการจับกุมปราบปรามผ่านกลยุทธ์ “ย่องสอย” มียอดการเข้าถึงเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 29,361.26) สูงกว่าโพสต์ประเภทบริการและแจ้งเตือนภัย ($\bar{X}$ = 16,664.05) ประมาณ 1.76 เท่า และมีอัตราส่วนปฏิสัมพันธ์เฉลี่ย (ER %) สูงที่สุดที่ร้อยละ 5.74±2.47 สะท้อนว่า เนื้อหาเชิงปราบปรามที่กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกสามารถตอบสนองความต้องการความรู้สึกปลอดภัยในฉับพลันของสังคมได้อย่างรวดเร็ว

6.1.2 ภาวะย้อนแย้งของสัญญาณเชิงลบ (Negative Feedback Paradox) แม้โพสต์กลุ่มจับกุมปราบปรามจะมีอัตราส่วนปฏิสัมพันธ์สูง แต่พบว่า โพสต์กลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยการถูกซ่อนโพสต์สูงที่สุดเท่ากับ (0.066) ครั้งต่อโพสต์ (รวม 20 ครั้งจาก 305 โพสต์) เมื่อเปรียบเทียบกับถังเนื้อหาบริการและแจ้งเตือนภัย (0.058) และถังเนื้อหาความเป็นกันเอง (0.045) ตัวเลขนี้ชี้ว่า มีผู้ใช้งานบางส่วนรู้สึกอึดอัดใจกับภาพวิดีโอปฏิบัติการจับกุมหรือพฤติการณ์รุนแรง

6.1.3 การรักษาฐานการมองเห็นของเพจ (Algorithmic Visibility Base) ถังเนื้อหาบริการและแจ้งเตือนภัยเป็นเนื้อหาหลักที่มีปริมาณสูงสุดบนเพจ (ร้อยละ 65.34) ซึ่งมียอดการเข้าถึงเฉลี่ยสม่ำเสมอ (16,664.05) ช่วยสร้างฐานความเสถียรให้กับอัลกอริทึมของเพจ (Page Visibility) ให้กับสถานีตำรวจในระยะยาว

6.2 วิเคราะห์เชิงคุณภาพ

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพฤติกรรมและการใช้ภาษา (Content & Discourse Analysis) ผ่านข้อความแคปชัน และสื่อดิจิทัล สามารถจัดกลุ่มยุทธศาสตร์การสื่อสารออกเป็น 3 ถังเนื้อหาหลัก ดังนี้

6.2.1 ถังเนื้อหาการจับกุมปราบปราม (กลยุทธ์ “ย่องสอย”) ลักษณะเนื้อหา ได้แก่ นำเสนอภาพและคลิปวิดีโอปฏิบัติการตรวจค้น จับกุมผู้เสพหรือผู้ค้ายารายย่อย การเข้าระงับเหตุผู้ป่วยจิตเวชคลุ้มคลั่ง และการตรวจยึดรถซิ่งท่อดัง กลยุทธ์ทางภาษา ใช้ภาษาถิ่นอีสานควบคู่กับคำสแลงในอารมณ์ดุดันตรงไปตรงมา เช่น #สอย, ย่องสอย, ลูกทรพี, ตัวตึงหลอนบนเมรุ, ดักสอยอย่างเดียว เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมแสดงความรวดเร็วเด็ดขาดในการเข้าระงับเหตุ และตอบสนองความสะใจของชาวเน็ต

6.2.2 ถังเนื้อหาบริการและแจ้งเตือนภัย (กลยุทธ์เชิงป้องกัน) ลักษณะเนื้อหา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ด่านชุมชน เช่น ด่านปากหวาน, การอำนวยความสะดวกจราจรหน้าสถานศึกษา, ข้อมูลเตือนภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี การเลือกตั้ง และประกาศขอความร่วมมือหยุดเผาเพื่อลดฝุ่น PM 2.5 กลยุทธ์ทางภาษา ใช้ภาษาราชการระดับกึ่งทางการ เน้นการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และบทลงโทษอย่างเป็นระบบ เช่น #คิดเช็คล็อก, #ขับขี่ปลอดภัย, #หยุดเผาลดฝุ่น เพื่อสร้างความมั่นใจในสวัสดิภาพและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

6.2.3 ถังเนื้อหาความเป็นกันเองและสร้างชุมชน (กลยุทธ์ลดช่องว่างเชิงสถาบัน) ลักษณะเนื้อหา ได้แก่ การโพสต์ภาพอรุณสวัสดิ์ตอนเช้า, การเช็กอินพื้นที่, ข้อคิดคติธรรม และมุกตลกเย้าหยอกกับลูกเพจ กลยุทธ์ทางภาษา ใช้ภาษาพูดเป็นกันเอง แสดงความถ่อมตนและความเป็นมิตร เช่น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม ธรรมะสวัสดี, ใครอยู่ใกล้ ๆ แถวนี้คอมเมนต์ทักทายได้ครับ เพื่อลดอคติและความแปลกแยกระหว่างตำรวจกับประชาชนในท้องถิ่น

6.3 บทวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Analysis)

การนำผลสถิติเชิงปริมาณมาบูรณาการร่วมกับข้อค้นพบเชิงคุณภาพ (Data Integration) ผ่านกรอบแนวคิดทฤษฎี เผยให้เห็นประเด็นวิพากษ์ทางสังคมดิจิทัล 2 ประการสำคัญ

6.3.1 ความจริงแท้ในพื้นที่จำลอง (Hyperreal Policing) แพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของสถานีตำรวจภูธรกรณีศึกษาได้แปรสภาพจากช่องทางประชาสัมพันธ์ของรัฐไปสู่การเป็นพื้นที่จำลองสังคม (Hyperreality) ตามแนวคิดของ Baudrillard การใช้วาทกรรมดุดันควบคู่กับภาษาถิ่น เช่น “สอย” หรือ “ลูกทรพี” ช่วยลดทอนความแข็งกร้าวของสถาบันตำรวจในโลกจริง ให้กลายเป็นความบันเทิงเชิงปราบปราม (Edutainment/Policing Spectacle) ที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมเสมือนเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ ส่งผลให้เกิดพื้นที่สาธารณะออนไลน์ (Online Public Sphere) ที่กระตุ้นการแจ้งเบาะแสลับผ่านกล่องข้อความและสร้างทุนทางสังคมดิจิทัลในการเฝ้าระวังภัยร่วมกัน

6.3.2 เส้นแบ่งทางจริยธรรมดิจิทัล (Digital Ethics Paradox) แม้เนื้อหาประเภทปราบปรามจะดึงดูด Reach และ Engagement ได้สูงที่สุดเพื่อตอบสนองอัลกอริทึม แต่ผลการศึกษากลับสะท้อนภาวะย้อนแย้งของการสร้างปฏิสัมพันธ์ โดยพบว่า โพสต์กลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยการกดซ่อนโพสต์สูงกว่าเนื้อหาประเภทอื่น สิ่งนี้กับสะท้อนว่า มีพลเมืองบางกลุ่มที่รู้สึกอึดอัดใจหรือไม่พึงประสงค์กับการเปิดเผยภาพถ่าย อัตลักษณ์ หรือ

พฤติการณ์คลุ้มคลั่งของผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติด ปรากฏการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารที่มุ่งเน้นยอดไลก์หรือความสะใจของสังคมเป็นหลัก สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนดิจิทัลตาม พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) และสร้างร่องรอยดิจิทัลถาวร ที่กลายเป็นการผลิตซ้ำความหวาดกลัวและการตีตราทางสังคม ซึ่งย้อนกลับมาขัดขวางกระบวนการคืนสู่สังคมและการบำบัดฟื้นฟูของผู้ป่วยตามแนวคิด “ผู้เสพคือผู้ป่วย” ในโลกความเป็นจริงอย่างรุนแรง

7. อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการวิจัยนำไปสู่การอภิปรายผลใน 3 ประเด็นสำคัญเชิงทฤษฎีและนโยบายสาธารณะ โดยแยกแยะอย่างชัดเจนระหว่างข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ที่ได้จากข้อมูลดิบ (.CSV) กับการอธิบายเชิงข้อเสนอทางทฤษฎี ดังนี้

7.1 ความขัดแย้งระหว่างกระบวนทัศน์ “ผู้เสพคือผู้ป่วย” กับปรากฏการณ์พื้นที่จำลอง (Hyperreality)

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงภาวะย้อนแย้งระหว่างเจตนารมณ์ของกฎหมายในระดับนโยบายกับพฤติกรรมการสื่อสารในระดับปฏิบัติการ ในขณะที่ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มุ่งเน้นการลดทอนความเป็นอาชญากร (Decriminalization) ตามแนวคิด “ผู้เสพคือผู้ป่วย” สอดคล้องกับข้อเสนอของ วันทนา อินทปัตย์ (2565) และ Mohebbian et al. (2025) ที่ชี้ว่า การลดอคติและการตีตราเป็นหัวใจสำคัญในการดึงผู้เสพเข้าสู่กระบวนการรักษา แต่ในระดับปฏิบัติการของเพจสถานีตำรวจ กลับพบว่า โพสต์ที่ใช้ภาษาถิ่นดุดัน เช่น “สอย” หรือ “ลูกทรพี” สามารถสร้างการเข้าถึง และอัตราปฏิสัมพันธ์ได้ในระดับสูง ปรากฏการณ์นี้อธิบายเชิงทฤษฎีได้ด้วยแนวคิดพื้นที่จำลองสังคม (Hyperreality) ของ Baudrillard ว่า หน้าเพจเฟซบุ๊กได้กลายเป็นพื้นที่จำลอง ซึ่งความสะใจและการบริโภคความบันเทิงเชิงปราบปรามของชาวเน็ตเข้ามาบดบังมิติด้านสุขภาพจิตและการฟื้นฟู ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายของเจ้าหน้าที่ตำรวจด่านหน้า ที่ต้องรักษาสมดุลระหว่างการตอบสนองความรู้สึกปลอดภัยฉับพลันของชุมชนกับการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน

7.2 พฤติกรรมการรับรู้ของพลเมือง ข้อเสนอเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับอัลกอริทึม และจริยธรรมสื่อ

ข้อมูลเชิงประจักษ์จากไฟล์ .CSV แสดงให้เห็นชัดเจนว่า โพสต์ในถังเนื้อหาจับกุมปราบปรามมียอดการเข้าถึงเฉลี่ย (Reach: $\overline{X}$ = 29,361.26) สูงกว่าโพสต์ประเภทบริการและแจ้งเตือนภัย ($\overline{X}$ = 16,664.05) ประมาณ 1.76 เท่า และมีอัตราปฏิสัมพันธ์เฉลี่ย (ER %) สูงที่สุดที่ร้อยละ5.74±2.47 แม้ว่างานวิจัยนี้จะไม่ได้ทำการทดลองเพื่อวัดหรือวิศวกรรมย้อนกลับ (Reverse Engineering) กลไกอัลกอริทึมของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียโดยตรง แต่ในเชิงทฤษฎีสื่อดิจิทัลผลลัพธ์ดังกล่าวอาจสะท้อนถึงระบบการกระจายเนื้อหาของแพลตฟอร์ม (Content Distribution Mechanism) ที่มีแนวโน้มขยายการมองเห็นให้แก่โพสต์ที่ได้รับปฏิสัมพันธ์เชิงรุกและกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกรุนแรงจากผู้ใช้งานอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับข้อสังเกตของ Benjamin (2019) และ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2568) เกี่ยวกับโครงสร้างการทำงานของสื่อสังคมออนไลน์ที่มุ่งเน้นการดึงดูดความสนใจ (Attention Economy) ในประเด็นด้านจริยธรรม ข้อมูลเชิงปริมาณระบุสถิติสัญญาณเชิงลบว่า ถังเนื้อหาปราบปรามมีค่าเฉลี่ยการกดซ่อนโพสต์สูงที่สุดเท่ากับ 0.066 ครั้งต่อโพสต์ แม้สถิติ

ดังกล่าวจะไม่ได้ระบุถึงสาเหตุทางจิตวิทยาของผู้ใช้งานแต่ละรายอย่างจำเพาะเจาะจง แต่เมื่อนำมาอภิปรายร่วมกับหลักจริยธรรมสื่อตามข้อเสนอของ สุระชัย ชูผกา (2567) ข้อค้นพบนี้อาจอธิบายเชิงข้อเสนอได้ว่ามีผู้ใช้งานบางส่วนที่เกิดความรู้สึกอึดอัดใจหรือไม่พึงประสงค์ต่อการนำเสนอภาพวิดีโอปฏิบัติการจับกุมหรือพฤติการณ์รุนแรงของผู้ป่วย ซึ่งหากปราศจากแนวปฏิบัติในการปกปิดอัตลักษณ์ที่รัดกุมตามกฎหมาย PDPA การเปิดเผยรายละเอียดบุคคลอาจสร้างร่องรอยดิจิทัล ที่กลายเป็นการผลิตซ้ำการตีตราทางสังคม (Social Stigmatization) ในระยะยาว

7.3 ทุนทางสังคมดิจิทัลและการเฝ้าระวังร่วมของพลเมือง (Civic Co-surveillance)

แม้จะพบข้อห่วงกังวลด้านจริยธรรม แต่ผลการวิจัยชี้ว่า เพจเฟซบุ๊กสถานีตำรวจมีศักยภาพสูงในการเป็นพื้นที่สาธารณะออนไลน์ การที่ประชาชนเข้ามาคอมเมนต์ แจ้งเบาะแส และแชร์ข้อมูลเตือนภัย สะท้อนถึงการทำงานของพันธะผูกพันทางสังคม ตามทฤษฎีการควบคุมทางสังคมของ Hirschi (1969) และทฤษฎีความฟื้นคืน (Resilience Theory) ของ Fergus and Zimmerman (2005) การได้รับความร่วมมือจากประชาชนในกล่องข้อความลับ คือทุนทางสังคมดิจิทัลที่มีค่า หากสถานีตำรวจปรับเปลี่ยนกลยุทธ์จากการเน้นความสะใจไปเป็นการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพจเฟซบุ๊กจะกลายเป็นกลไกตื่นรู้ที่ช่วยเฝ้าระวังภัยยาเสพติดร่วมกันระหว่างรัฐกับชุมชนอย่างยั่งยืน

8. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

8.1 สรุปผลการวิจัย

การบริหารจัดการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะหน้าเพจเฟซบุ๊กของสถานีตำรวจภูธรในปัจจุบันได้เปลี่ยนบทบาทสู่การเป็นพื้นที่สาธารณะออนไลน์ และใช้เป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารความเสี่ยง เพื่อแจ้งเตือนภัยยาเสพติดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของพลเมือง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงภาวะย้อนแย้งของการสร้างปฏิสัมพันธ์ โดยมีข้อสรุปสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

8.1.1 ภาวะผู้นำพื้นที่จำลองสังคม (Hyperreal Policing) การใช้กลยุทธ์เนื้อหาเชิงรุกแบบ “ย่องสอย” และคำสแลงภาษาถิ่น เช่น สอย, ลูกทรพี สามารถกระตุ้นยอดการเข้าถึง และอัตราการมีส่วนร่วมได้สูงที่สุดเป็นอันดับแรก เนื่องจากตอบสนองความต้องการความรู้สึกปลอดภัยในฉับพลันของสังคม

8.1.2 เส้นแบ่งทางจริยธรรมดิจิทัล (Digital Ethics Paradox) แม้โพสต์ประเภทจับกุมและปราบปรามจะสร้างสถิติตัวเลขที่ดีเยี่ยมให้กับระบบ แต่ข้อมูลดิบกลับพบการสะสมค่าสัญญาณเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ คือ “การซ่อนโพสต์” จากผู้ใช้งานบางส่วนที่รู้สึกอึดอัดใจกับการเปิดเผยพฤติการณ์ สภาวะคลุ้มคลั่ง หรืออัตลักษณ์ของผู้ป่วยยาเสพติด

8.1.3 ผลกระทบระยะยาวของการตีตรา การสื่อสารที่มุ่งเน้นเพียงความสะใจหรือความบันเทิงของสังคมจะนำไปสู่การผลิตซ้ำความหวาดกลัวและการสร้างภาพจำเชิงลบทางสังคม ซึ่งร่องรอยดิจิทัลเหล่านี้จะคงอยู่ตลอดไปและขัดขวางกระบวนการกลับคืนสู่สังคมของผู้รับการบำบัดในโลกความเป็นจริง

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติ

เพื่อขับเคลื่อนการสื่อสารความเสี่ยงบนโลกดิจิทัลอย่างทรงพลัง มีจริยธรรม และสอดรับกับแนวคิด “ผู้เสพคือผู้ป่วย” ภายใต้กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่ พัฒนามาจากข้อค้นพบเชิงประจักษ์ (Empirical Findings) และปมวิพากษ์ทางจริยธรรมดิจิทัล โดยจำแนกออกเป็น 3 มิติหลัก ดังนี้

8.2.1 การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ภาษา (Tone of Voice) หน่วยงานตำรวจระดับพื้นที่ควรปรับเปลี่ยนแนวทางการสื่อสารจาก “สัญญะแห่งการปราบปราม” ไปสู่ “สัญญะแห่งการเตือนภัยเชิงป้องกัน” โดยหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำรุนแรง ดุดัน หรือคำสแลงประจานพฤติกรรมส่วนบุคคล ปรับโทนเสียงให้มีความเป็นทางการแต่เข้าถึงง่าย และมุ่งเน้นการให้ข้อมูลพฤติการณ์ความเสี่ยงที่ชุมชนต้องร่วมกันเฝ้าระวังแทน

8.2.2 ยุทธศาสตร์โครงสร้าง “3 ถังเนื้อหา” เพื่อรักษาสมดุลอัลกอริทึม หน่วยงานควรวางโครงสร้างยุทธศาสตร์การกระจายสัดส่วนเนื้อหาบนแพลตฟอร์มอย่างเหมาะสม เพื่อคงอัตราการมองเห็นของเพจควบคู่กับการรักษาหลักจริยธรรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ยุทธศาสตร์โครงสร้าง “3 ถังเนื้อหา”

ถังเนื้อหา (Content Bucket)	แนวทางการนำเสนอ	วัตถุประสงค์หลัก
1. แจ้งเหตุและเตือนภัยเชิงระบบ *(Systemic Risk Alert)*	เน้นข้อมูลข้อเท็จจริง เช่น พื้นที่เสี่ยง สถิติการตรวจตรา หรือรูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและยาเสพติด	สร้างความตื่นตัว: ปรับจากโพสต์ปราบปรามดุดันเดิม (ข้อ 6.2.1) มาเป็นการแจ้งเตือนเชิงระบบ โดยต้องหลีกเลี่ยงภาพถ่ายใบหน้า หรือสิ่งระบุอัตลักษณ์ของผู้ป่วยอย่างเด็ดขาด
2. ให้ความรู้และกลไกการเยียวยา *(Harm Reduction & Rehabilitation)*	นำเสนอข้อมูลสิทธิและข้อกฎหมายฉบับใหม่ ข้อมูลค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ช่องทางการส่งต่อผู้ป่วยเข้าสู่ระบบบำบัด และสถิติความสำเร็จ	**สร้างทัศนคติเชิงบวก:** เพิ่มสัดส่วนเนื้อหาเยียวยาเพื่อแก้ปัญหาการตีตราทางสังคม และเปิดโอกาสให้ผู้ผ่านการบำบัดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้จริง (ตอบโจทย์ข้อ 7.1)
3. เชิงบวกและสร้างทุนสังคม *(Positive Social Capital)*	นำเสนอภาพกิจกรรมจิตอาสา การตรวจเยี่ยมเยียนชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และการทำงานของด่านชุมชน	**ลดช่องว่างความกลัว:** ใช้ประโยชน์จากถังเนื้อหากระชับความสัมพันธ์เดิม (ข้อ 6.2.3) เพื่อบรรเทาความหวาดกลัวระหว่างรัฐกับประชาชน และรักษาความเสถียรของอัลกอริทึมเพจ

8.2.3 มาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดิจิทัล (Digital Human Rights Protocol) หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดกรอบปฏิบัติการ (Protocol) ในการกลั่นกรองและทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleaning) ก่อนเผยแพร่อย่างเคร่งครัด โดยต้องทำการปกปิดใบหน้า บ้านเลขที่ ชื่อ - นามสกุล หรือสิ่งบ่งชี้ตัวตนใด ๆ ของผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติดและผู้ประสบเหตุอย่างสมบูรณ์ ปรับเปลี่ยนหมุดหมายจากการวัดความสำเร็จด้วยยอดไลก์หรือความสะใจมาเป็นการ “เปลี่ยนพลเมืองจากผู้เสพสื่อเพื่อความบันเทิง ให้กลายเป็นเครือข่ายสอดส่องและแจ้งเบาะแสลับที่เคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างยั่งยืน”

เอกสารอ้างอิง

จินตนา จันทร์ทอง. (2561). *ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการเสพยาเสพติดในสังคมปัจจุบัน กรณีศึกษา: วิทยาลัยเทคนิคพัทยา (นักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช.)* [งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. คลังปัญญามหาวิทยาลัยบูรพา.

ณรงค์ศักดิ์ จายางกูร. (2561). *การลดมิติ และการปรับโครงสร้างของชุดข้อมูล โดยใช้เวิร์ดเอ็มเบดดิ้ง เพื่อพัฒนาตัวแบบการจำแนกประเภทข้อความการเสพยาเสพติด จากข้อความสั้น บนสื่อสังคมออนไลน์ในทวีปเอเชีย* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].

ปรางอนงค์ แสงอากาศ. (2564). *การนำนโยบายลดทอนความเป็นอาชญากรรมในผู้เสพยาเสพติดไปปฏิบัติ : ศึกษากรณี ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557* [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาสถาบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันทนา อินทปัตย์. (2565). *การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษคดียาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 145: ศึกษากรณีศาลจังหวัดพิษณุโลก* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. ห้องสมุดศาลยุติธรรม. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=48546&table=files_biblio

วีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2568). *สื่อดิจิทัลกับสังคมและสังคมดิจิทัล*. เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์.

สมิทธิ์ บุญชุติมา และ เกริดา โคตรชารี. (2559). *การสื่อสารความเสี่ยง*. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สยามรัฐ. (2569, 26 มิถุนายน). *ผบ.ตร.สั่งเดินหน้าขุดรากถอนโคนยาเสพติด โชว์ผลงาน 8 เดือน ยึดยาบ้าเกือบพันล้านเม็ด ดันมาตรการ “3 ตัด 3 สร้าง 3 ป้องกัน”*. https://siamrath.co.th/quality-of-life/crime/156469

สากียะห์ เจ๊ะสมอเจ๊ะ. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เสพยาเสพติดซ้ำของผู้เข้ารับการบำบัดในเขตอำเภอเมืองจังหวัดยะลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

สุระชัย ชูผกา. (2567). *จริยธรรมนิเทศศาสตร์และสื่อดิจิทัล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Benjamin, R. (2019). *Race after technology: Abolitionist tools for the New Jim Code*. Polity Press.

Fergus, S., & Zimmerman, M. A. (2005). Adolescent resilience: A framework for understanding healthy development in the face of risk. *Annual Review of Public Health*, *26*, 399–419.

Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. University of California Press.

Mohebbian, M., Najafi, S., Choi, Y. N., Schütz, C., Kassam, R., Kazanjian, A., & Puyat, J. (2025). Exploring the impact of drug decriminalization and legalization policies on mental health outcomes: A scoping review. *PLOS Mental Health*, *2*(10), Article e0000358. https://doi.org/10.1371/journal.pmen.0000358